

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1720

Quæst. 365. Num usura mentalis obnoxia restitutioni.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73982](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73982)

CAPUT III.

De Obligatione solvendi Usuras, de Dominio & Restitutione earum, nec non de Poenis & Judice earum.

Quaest. 362. An debitor ex mutuo teneatur solvere usuras lucratorias promissas, vel pactas, repetereque solutas?

R Esp. Ad primum: Usuras veras, lucratorias ex mutuo solvere non tenetur debitor, seu mutuatarius, etiam si eas solvere promiserit simpliciter, secus, si se ad eas solvendas obligaverit sub juramento, ut habet communis & certa; juxta *c. debitores, de jurejur.* quamvis ante juramento se ad hoc obligaverit, adeoque ad eas solvendas teneatur, nisi creditor juramentum remittat, potest tamen creditor adigi ad juramentum, & consequenter ad usurarum solutionem remittendum. Reiffenst. *b. 1. n. 161. & 162.* Dixi: *Usuras veras lucratorias;* quia ad usuras compensatorias & moratorias, seu punitorias solvendas, etiam citra juramentum desuper praestitum tenetur in utroque foro, uti etiam illas, quae aliquo justo titulo verae & proprie tales usurae non sunt. Reiffenst. *n. 165.*

2. Resp. Ad secundum: Casu quo forte debitor vi juramenti solveret usuras, poterit eas in judicio repetere, potestque ad eas restituendas creditor compelli. *c. 1. de jurejur. cu. c. debitores.*

Quaest. 363. Num usurarius acquirat dominium rerum, quas per veram usuram accepit?

R Esp. Si acceptum per usuram consistens in pecunia, frumento, vino, oleo, aliave re fruibili, creditor usurarius cum aliis ejusdem rationis rebus suis commiscuerit, ut discerni amplius nequeant, dominium earum acquirat, non secus, ac fur rerum furtivarum cum rebus suis propriis confusarum, manente tamen eodem obligato ad idem in aequivalente restituendum; ita TT. & JC. plerique juxta *§. si duorum, Inst. de rer. division.* & *L. si alius, ff. de solution.* si vero res usurariae inconfusa remanserint illarum dominium nequaquam acquirat. D. Thom. *2. 2. q. 78. a. 3. ad. 3.* Sylv. *v. usura, 6. q. 1.* Covar. *L. 3. var. c. 3. n. 6.* Laym. *L. 3. tr. 4. c. 16. n. 7.* Less. *L. 2. de just. c. 20. n. 158.* Mol. *tr. 2. de 7. & 7. d. 326. n. 7.* Reiffenst. *b. 1. n. 167.* cum communiore contra Gl. in *can. si quis usuram, 14. q. 4.* Palud. in *4. dist. 15. q. 1. a. 5.* & quosdam veteres, quos securus est de Lugo *Tom. 2. de 7. & 7. d. 25. num. 208.* censentes earum rerum dominium, etsi debile, quia restitutioni obnoxium, acquiri, hac ratione ducti: tum quod usuras solvens, in hanc translationem dominii consentiat, tum quod consensu cum traditione conjuncto dominia rerum transferantur. *§. per traditionem, Inst. de rer. division.* & *L. traditionibus, c. de pactis.* Rationes vero pro opposita sententia sunt: quod ad acquirendum & transferendum rei dominium non sufficiat sola traditio facta a domino rei, sed requiritur praecedens venditio, vel alia justa causa, vel titulus. *L. nunquam, ff. de acquir. rer. domin.* neque adjuncta traditioni mutua-

tarii voluntas, cum non censeatur, rem usurariam donare, aut etiam plus juris in mutuam velle transferre, quam quod ei facto mutuo ex justitia verè debetur, nihil autem ei ratione mutui absolute debetur, multoque minus ex justitia. Adde, quod signum sufficiens non acquisiti dominii sit obligatio absoluta restituendi, usurarius autem, non secus ac fur & raptor rem furto, aut raptu ablaram restituere tenetur, ut paulò post ex professo probabitur; quin & si res usuraria sit frugifera, tenetur una cum illa restituere fructus ex ea perceptos, qui aliàs ad dominum rei spectant. Nihilominus rei pecunià aliave re usuraria comparatè usurarius verum acquirat dominium, juxta clarum textum *L. si aliena, c. si quis alteri, vel sibi,* quia res per pecuniam usurariam comparatè non sunt fructus pecuniae, utpote ex se steriles, sed fructus industriae applicantis pecuniam usurariam, non secus, ac propterea depositarius, fur, uxor ex re deposita, furtiva ad filium defuncti pertinent sibi, non aliis, acquirat. *L. si ex ea, C. de R. V. L. qui Vas. §. 7. ff. de furtis. L. 1. C. si quis alteri, non sibi.* Atque ita usurarius non refert lucrum ex ipsa usura. Notandum quoque hic, quod, si res usuraria sit fructifera, fructuum ex ea perceptorum dominium usurarius non acquirat, cum hi spectent ad dominum, qualis non est mutuans, sed mutuatarius. *§. si quis a domino, Inst. de rer. divis.* si verò rem usurariam vendat, licet dominium in emptorem non transferat. *L. ex empto, ff. de act. empti.* cum enim illud non haberit, in alium transferre non potest; sed id manet penes ejus dominum, nempe dantem usuras, qui ubicunque illam invenerit, potest illud rei vindicatione repetere, evadit tamen usurarius venditor dominus pretii pro ea dati ab emptore, si hic est dominus pretii, & consequenter etiam evadit dominus rerum, quas pro illo pretio comparavit; cum rei usurariae pretium non sit usurarium, ut nec pretium rei furtivae furtivum. Wiestn. *h. t. n. 96.* citatis Azor. *p. 3. L. 5. c. 12.* Mol. *l. c. d. 327. n. 7.* qui postremus rectè monet, venditorem illum usurarium hoc casu teneri emptori de evictione, & omnibus damnis ex evictione secutis.

Quaest. 364. Num usurae reales re ipsa datae sint restituendae?

R Esp. Certum esse usurarium, qui eas recepit, siue sit Clericus, siue Laicus, teneri in utroque foro eas restituere, prout ex *c. 1. & 2. h. t.* quia ab eo decinentur tanquam res non suae; limitanda tamen responsio ita, ut ad quos aliàs spectat haec obligatio, restituere non teneantur, si sint notorie pauperes; & ad restituendum impotentes, donec ad pinguiorem fortunam revertantur. *c. cum hi, h. t.*

Quaest. 365. Num usura mentalis obnoxia restitutioni?

1. **R** Esp. Primò: Usura mentalis (cujus nomine hic non venit nudum propositum usuram recipiendi & exigendi, sed actus exterior, quo datur mutuum cum animo seu intentione recipiendi lucrum,

lucrum, seu ultra sortem vi mutui, ita tamen, ut ista intentio exterius non manifestetur, sed in mente retineatur, unde mentalis dicitur) non est obnoxia restitutioni, si mutuarius ex mera gratitudine, benevolentia & liberalitate dederit aliquid ultra sortem, etsi mutuans tale lucrum intenderit principaliter, utpote alioquin non mutuaturus, nisi ob respectam sibi gratitudinem tale lucrum sperasset, quia hac ratione neque intenditur, neque recipitur quicquam vi mutui, sed ex mera liberalitate & gratitudine, ubi autem quis præstando alicui beneficium intendit obventurum sibi ex gratitudine alterius antidorale beneficium, nulla intervenit usuraria, aut alterius iniustitiæ pravitas, in qua sola fundatur obligatio restituendi acceptum mutuum, & ita tradunt Nav. in man. c. 17. n. 109. & tr. de usur. n. 21. § 22. Mol. tr. 2. d. 305. n. 3. Azor. p. 3. l. 5. c. 16. q. 3. Less. l. 2. c. 20. du. 5. n. 39. Lugo de just. d. 25. f. 4. n. 28. Pirh. h. t. n. 133. & alii communiter. Neque his obstat illud Christi, Lucae 6. mutuum date, nihil inde sperantes; vel enim fuit tantum consilium, si intelligatur, excludi per illa verba spes & intentio obtinendi aliquid ex mera gratitudine & liberalitate, vel, si fuit præceptum, intelligendum est, non de quacunque spe lucri ex mutuo, sed quod est pretium mutui, ut cum Mol. cit. d. 305. n. ult. Pirh. l. c. neque etiam quod ad hæc est disparitas inter Simoniam & usuram; cum neque committatur Simonia, dum quis citra pactum ullum defert sua obsequia, quia sperat & intendit sibi ab illo conferendum beneficium ecclesiasticum, ut bene Pirh. l. c. Verum quidquid sit de his, usura mentalis non est, dum quis citra pactum, citraque manifestationem suæ spei seu intentionis intendit, ob mutuo datum recipere aliquid etiam temporale à mutuuario ex mera gratitudine. De cætero

2. Resp. Secundò: Mutuans citra pactum eternum, & manifestationem internæ intentionis, quâ intendit lucrum ultra sortem, non ex liberalitate mutuarii, sed tanquam pretium ex obligatione iustitiæ in recompensationem mutui sibi dati debitum, fit usurarius mentalis, sive principaliter, sive minus principaliter, quia nimirum daret nihilominus mutuum propter amicitiam, quam habet cum mutuuario, intendat lucrum, acceptumque tenetur restituere etiam in foro conscientiæ, juxta expressum textum c. consultuit. h. t. & ibi Gl. v. male agere. Pirh. h. t. n. 184. juncto num. 185. Reiffenst. n. 179. cum communi; ratio est, quia accipere aliquid ultra sortem ob mutuum, tanquam debitum ex iustitia est ex se & intrinsecè iniquum & usurarium, adeoque etiam, cum actus morales specificentur ab objectis, usurarium est intendere talem acceptionem, sive intendatur principaliter, sive minus principaliter, intentio siquidem mali minus principalis, licet constituat minus peccatum, non tamen ab omni peccato immunis est, mutuarius quoque dans lucrum ultra sortem ex obligatione iustitiæ, (prout & non aliter intendere illud mutuamtem accipere ex signis & nribus, sine pacto & externa manifestatione nosse potest) non vult lucrum donare gratis, rectè inde inferitur mutuato rem recipientem non debitum, injustè illud accipere, adeoque teneri ad restitutionem illius.

3. Resp. Tertio: Si mutuarius solvat usuram tanquam ex mutuo debitam, & mutuans bonâ fide illam accipit tanquam gratis datam, eò, quod nullum pactum de lucro præcesserit, statim ac intelligit, mutuatarium illud dedisse tanquam debitum

R. P. Leur. Jur. Can. Lib. V.

ex mutuo, tenetur illud restituere unâ cum fructibus exstantibus ex eo perceptis, quia datio hæc fuit mixtè involuntaria, adeoque insufficientis ad transferendum dominium in accipientem, si tamen perseverante bonâ fide mutuans consumpsit lucrum, nihil tenetur restituere, nisi quod ex eo remanserit, aut ex eo factus locupletior, cum tunc obligatio non oriatur ex injusta acceptione, sed ex re accepta. Mol. cit. d. 306. n. 2. Azor. l. c. c. 16. q. 1. Less. cit. c. 20. du. 6. n. 46. Pirh. num. 188. Quòd, si mutuans accipiens aliquid ultra sortem dubitet, an mutuarius dederit merè liberaliter, & sic plenè voluntariè, an mixtè involuntariè tanquam ex mutuo debitum, usuram committit, & tenetur restituere, sicut qui dubiâ fide cæpit rem alienam possidere, superveniente autem dubio, tenetur ad tollendum dubium inquirere, adeoque ab ipso mutuuario petere, quâ intentione dederit, & si is mortuus sit, vel longè absens, & dubium perseveret ex circumstantiis judicandum, quâ Intentione dederit, ut si is dives sit & liberalis, præsumi potest ex liberalitate datum; si verò pauper, vel parcus seu avarus contrarium præsumendum, nempe datum ut debitum ex mutuo, ideoque restituendum, Pirh. l. c. cum Mol. tr. 2. d. 105. n. 6. Si neque ex circumstantiis de intentione mutuarii constare potest, probabilis præsumendum esse, quòd gratuito datum sit, sicut in alio quocunque possessore bonæ fidei, cum in dubio melior sit conditio possidentis, tenet Pirh. l. c. cum Lugo cit. d. 25. f. 4. n. 32. & aliis ab eo citatis, contra Mol. l. c.

4. Resp. Quartò: Si mutuarius det aliquid supra sortem gratis & liberaliter, credens mutuamtem, id nolle exigere vi mutui tanquam debitum, mutuans autem id ignorans, seu credens mutuatarium non putare, se illud accipere intentione usurariâ, accipiat illud animo & intentione usurariâ, tenetur restituere acceptum ratione conscientiæ erroneæ, quamdiu eam non deponit; à parte rei tamen non tenetur ad restitutionem, sed postquam scit, mutuatarium liberaliter dedisse, potest retinere, etsi peccaverit intentione usurariâ juxta probabiliorè & communiorè, ut ait Pirh. n. 189. citatis Sylv. v. usura. 6. q. 7. Azor. l. c. Mol. cit. d. 306. n. 9. § 10. Less. l. c. n. 42. Lugo l. c. n. 33. ex ea ratione, quòd mutuarius verè habuerit voluntatem dandi liberaliter, adeoque transtulerit dominium in mutuamtem, neque mutuans retineat injustè alienum, invito domino. Unde recipiens propter conscientiam erroneam, quâ putavit dari ex mutuo, adeoque injustè, re ipsa tamen injustè non accipit, & sic ad restituendum non tenetur, sicut, qui rem suam, quam putavit alienam, abstulit animo furandi, non tenetur restituere, licet affectu commiserit furtum. His non obstante, quòd c. consultuit. dicatur: mutuamtem, qui usurariâ intentione accepit aliquid etiam sine pacto, non mutuaturus, nisi illud accepisset, teneri in conscientia acceptum restituere; nam ibi præsumebatur, datum non esse à mutuuario sponte & liberaliter, sed tanquam debitum ex mutuo, cujus contrarium quamdiu non constat, acceptum restitui debet propter malam fidem, & erroneam conscientiam accipientis, putantis, non esse datum liberaliter. Mol. l. c. n. 12. Pirh. n. 40.

Quæst. 366. Quænam in specie restitui debeant ab usurario.

Resp. Primò: Restitui debet ab eo, quod ex pacto ratione mutui accepit ultra sortem à mutuuario, non verò datum, & ab eo non ratione

C c 2

mutui